

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**Право на накнаду штете
у режиму Бечке конвенције
(мастер рад)**

Ментор

Проф. др Предраг Цветковић

Студент

Ана Дуловић

број индекса М044/16-О

Ниш, 2018.

САДРЖАЈ

УВОД	1
1. Карактеристике и основна правила накнаде штете.....	3
2. Циљ накнаде штете.....	5
3. Постојање штете	6
3.1. <i>Врсте штете</i>	7
3.1.1. Накнада измакле добити	8
3.1.2. Накнада пропратних (споредних) трошкова	10
3.1.3. Накнада нематеријалне штете	11
3.1.4. Накнада штете услед промене девизног курса	13
3.2. <i>Чл. 5 – Предвиђени изузеци</i>	14
4. Одговорност за штету и правни основ права на накнаду штете	15
4.1. <i>Право купца на накнаду штете (чл. 45)</i>	15
4.2. <i>Право продавца на накнаду штете (чл. 61)</i>	16
5. Методе обрачуна накнаде штете	18
5.1. <i>Чл. 74 – Опште правило одмеравања накнаде штете</i>	18
5.1.1. Обим штете.....	21
5.1.2. Висина накнаде штете	21
5.1.3. Критеријум предвидљивости.....	22
5.2. <i>Одмеравање штете у складу са чл. 75 - Куповина/продаја ради.....</i>	25
<i>покрића (конкретно одмеравање штете)</i>	25
5.2.1. Раскид уговора као услов	27
5.2.2. Супститутивна трансакција	27
5.3. <i>Чл. 76 – Одређивање висине штете за робу са текућом ценом</i>	29
5.3.1. Раскид уговора као услов	30
5.3.2. Постојање текуће цене	30
6. Чл. 77 - Обавеза предузимања неопходних мера за смањење штете.....	32
7. Ослобођење од одговорности за накнаду штете – чл. 79 и чл. 80	34
8. Уговорена накнада штете за случај повреде уговора	36
ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА.....	38

ПОПИС КОРИШЋЕНЕ ЛИТЕРАТУРЕ	41
ПОПИС ОСТАЛЕ ИСТРАЖИВАЧКЕ ГРАЂЕ.....	43
Сажетак	45
Summary	46
БИОГРАФИЈА СТУДЕНТА	47

УВОД

Предмет овог рада је испитивање начина регулисања права на накнаду штете и начина остваривања права на накнаду штете према одредбама Конвенције о уговорима о међународној продаји робе (у даљем тексту: Бечка конвенција или Конвенција)¹ са посебним освртом на поједине облике штете који се могу надокнадити и методе одмеравања висине накнаде штете.

Међународна трговина покретач је привредног раста у савременом свету. Тема накнаде штете од посебног је значаја у међународној трговини у практичном смислу јер се омогућавањем остваривања права на накнаду штете омогућава заштита интереса уговорних страна у међународној продаји робе а самим тим и ефикасна трговина. Без могућности накнаде претрпљене штете нико не би био вољан да учествује у трговини, бенефити се губе и остаје ризик.

Имајући у виду захтев Конвенције за униформном применом њених одредби, предмет анализе рада су одлуке судова и арбитража и њихово тумачење правила о накнади штете Конвенције. Посебна пажња посвећена је питању интерпретације одредби Бечке конвенције у пракси и правној теорији и оцењивању униформности примене правила Конвенције.

Циљ овог мастер рада је да свеобухватно испита начин остваривања права на накнаду штете сходно одредбама Конвенције о уговорима о међународној продаји робе, да испита тренд и тумачења судске праксе у области накнаде штете као и да утврди постоје ли одређена савремена питања везана за накнаду штете која Бечка конвенција није успела да регулише. На основу синтезе ставова судова и арбитража и полазишта правне теорије рад ће покушати да установи јединствене критеријуме од којих се није одступало при доношењу одлука у споровима за накнаду штете базираним на Конвенцији.

Рад анализира методологију одмеравања накнаде штете као и питања накнаде одређених облика штете (накнаде штете услед губитка пословног угледа, накнаде адвокатских трошкова као и накнаду штете имајући у виду корист коју је дужник остварио

---

¹ Бечка конвенција донета је 11. априла 1980. године, а ступила на снагу 1. јануара 1988. године. Текст Конвенције доступан је на веб страници UNCITRAL-а:
http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG.html

повредом уговора). Ради прегледнијег разматрања на почетку сваке главе цитиран је члан Конвенције који је предмет анализе.

Истраживачку грађу рада чине домаћи и страни извори као и бројна судска и арбитражна пракса из ове области. Одлуке судова и арбитража проучаване су кроз базе података Правног факултета „Пејс универзитета“ у Њујорку и Правног факултета Универзитета у Базелу.

На основу извршеног истраживања у раду су проверене хипотезе које се односе на: 1. питања накнаде појединих облика штете у које спадају накнада трошкова заступања од стране адвоката, накнада штете услед нарушавања пословног угледа правног лица, накнада штете имајући у виду корист коју је дужник остварио повредом уговора и 2. питања методологије одмеравања накнаде штете у које улази хијерархија примене чланова 74.-76. као и основни критеријуми ограничења обима штете.

1. Карактеристике и основна правила накнаде штете

Накнада штете основно је правно средство заштите неке од уговорних страна за случај повреде уговора предвиђено Конвенцијом о уговорима о међународној продаји робе.

Конвенција у свега неколико чланова регулише прилично комплексно питање накнаде штете. Овакав „минималистички“ приступ начину регулисања накнаде штете Конвенције је у одређеним аспектима предмет критика у правној теорији. Истиче се да су одредбе Конвенције о накнади штете проузроковале проблеме, који су или остали нерешени или су од стране судова и арбитража решавани на потпуно различите начине, што је довело до потпуне неуједначености у примени Конвенције.² Затим, да формулација чл. 74. отвара више питања него што их решава и да Конвенција на један штурин начин регулише накнаду штете за разлику од Принципа европског уговорног права (PECL) и UNIDROIT принципа међународних трговачких уговора (UPICC) који су у многосте свеобухватнији.³

Пре упуштања у анализу треба се осврнути на карактеристике и основна правила накнаде штете предвиђена Бечком конвенцијом. Пре свега, коришћење права на накнаду штете у Конвенцији условљено је постојањем повреде уговора, штете и узрочне везе између повреде и штете.

Бечка конвенција полази од јединственог појма повреде уговора (енг. breach of contract).⁴ У Конвенцији се прави разлика између битне и "обичне" повреде уговора.⁵ Ова подела од значаја је за право оштећене стране да раскине уговор, али нема битнији значај за право оштећене стране да захтева накнаду штете. Било каква повреда која је проузроковала одређену штету даје оштећеној страни право да захтева накнаду штете. За право на накнаду штете довољна је чињеница наступања штете.⁶ Није од значаја врста повреде, да ли се ради о битној повреди уговора, да ли је повреда извршена са умишљајем или је последица непажње. Наравно, степен озбиљности повреде уговора имаће утицај на висину накнаде штете и избор метода одмеравања висине накнаде штете.

---

² Dj. Saidov, *Damages: The Need for Uniformity*, Journal of Law and Commerce, (2005-06); преузето 13.07.2018. <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/saidov4.html#8>

³ F. Blase and P. Hötter, *Remarks on the Damages Provisions in the CISG, Principles of European Contract Law (PECL) and UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (UPICC)*, (2004); преузето 13.07.2018. <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/blase3.html#bhij>

⁴ J. Basedow, *Towards a Universal Doctrine of Breach of Contract: The Impact of the CISG*, (2005); преузето 13.07.2018. <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/basedow.html#25>

⁵ Само битна повреда уговора даје право на раскид уговора и испоруку друге робе у замену за примљену.

⁶ А. Ћирић, Р. Буровић, *Међународно трговинско право-посебни део*, Ниш, 2005

Конвенција успоставља начело потпуне накнаде штете, чл. 74. одређује да појам штете обухвата како стварну штету тако и измаклу добит. Сам појам штете није посебно дефинисан одредбама Конвенције, нити је дата енумерација свих облика штете.

Из формулације чл. 74 произилази да између штете и повреде уговора мора постојати узрочна веза: *"Накнада штете за повреду уговора коју је починила једна страна једнака је претрпљеном губитку и измаклој добити који су услед повреде настали за другу страну..."*. Уговорна страна која је проузроковала штету обавезује се на накнаду губитака који су услед повреде настали за другу страну.⁷

Обавеза накнаде штете није новонастала обавеза, већ је последица ранијег облигационог односа, то је ранија обавеза са измењеном садржином.⁸

Право на накнаду штете, према члану 74. Конвенције, припада искључиво уговорним странама, односно купцу или продавцу. Сва потраживања, па и потраживање накнаде штете због повреде уговора, застаревају протеком законом прописаног рока. Наступањем застарелости не гаси се потраживање, али се оно више не може остварити судским путем.

Битно је напоменути да се правила Бечке конвенције примењују само ако уговорне стране ова питања нису на други начин решиле или ако, сходно одредби чл.6. Конвенције, нису искључиле примену Конвенције или било ког њеног дела.

Доношењем Бечке конвенције није формиран никакав стални орган или суд са ауторитетом тумачења правила Конвенције, давања смерница поступања или функцијом последњег степена одлучивања. „Задњу реч“ приликом интерпретације одредби Конвенције имају национални судови.⁹

---

⁷ С. Фишер Шобот, *Право међународне продаје*, Нови Сад, 2014, стр.192.

⁸ М. Драшкић, М. Станивуковић, *Уговорно право међународне трговине*, Београд, 2005, стр. 460.

⁹ J. Lookofsky, *Not running wild with the CISG*, *Journal of Law and Commerce* (vol. 29), (2011); преузето 20.09.2018. <https://jlc.law.pitt.edu/ojs/index.php/jlc/article/view/27/27>

2. Циљ накнаде штете

Основна сврха свих средстава заштите уговорних страна за случај повреде уговора је „исправка“ радње која је довела до тога да уговорна страна не може да оствари циљ због кога је закључила уговор. Међу њима, накнада штете основно је средство заштите интереса оштећене стране. Без могућности накнаде штете уговорне стране не би имале никакву сигурност да уђу у пословне подухвате, преузимале би превише ризика па не би остало никаквог интереса за закључење уговора. Уговорне стране морају имати право да се поуздају у уговор који су закључиле.

Гледано са стране личних интереса оштећене уговорне стране превасходна сврха правног система је омогућавање накнаде штете. Саидов истиче да савршена накнада штете треба да има такво дејство да оштећеној страни буде свеједно да ли је извршена уговорена обавеза или надокнађена штета.¹⁰ Право да се захтева накнада штете произилази из начела *Pacta sunt servanda* и начела савесности и поштења. Потписивањем уговора уговорна страна преузима на себе одређене обавезе па је накнада штете логична последица уговорне одговорности и кршења уговорне обавезе.

У Бечкој конвенцији, садржано је и генерално правило да уговорна страна мора урадити све што је у њеној моћи да предупреди могућност настанка штете. Конвенција у понашање уговорних страна предвиђа и дужност да се избегне сва штета која се може избећи.¹¹

У Коментару Секретаријата¹² наводи се да је основни циљ накнаде штете као средства заштите стављање оштећене стране у исту имовинску позицију у којој би била да је уговор уредно извршен.¹³ Накнада штете не сме ићи ка обогаћењу повериоца или кажњавању дужника већ мора бити усмерена искључиво на обештећење повериоца.

---

¹⁰Dj. Saidov, *Methods of Limiting Damages under the Vienna Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, (2001); преузето 13.07.2018. <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/saidov.html>

¹¹ U. Magnus, *General principles of UN-Sales Law*, (1995), преузето 15.07.2018. <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/magnus.html#f57>

¹² Не постоји званичан коментар Конвенције о уговорима о међународној продаји робе, већ само коментари одређених чланова Конвенције који су означени као „најприближнији званичном коментару“.

¹³ Secretariat Commentary, *Guide to CISG article 74*; преузето 13.07.2018. <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/secomm/secomm-74.html#1>

3. Постојање штете

Да би се одговорило на питање да ли је штета наступила и има ли услова за њену надокнаду потребно је претходно дефинисати појам штете а затим дати одговор на питање ко треба доказати настанак штете.

Бечка конвенција не садржи одредбу којом експлицитно дефинише који су све појавни облици штете обухваћени појмом штета. Чл. 74. предвиђа да је страна која је учинила повреду уговора дужна да оштећеној страни исплати накнаду штете у висини која је једнака *претрпљеном губитку (стварној штети)* и *измаклој добити*. Стога је неспорно је да појам штете обухвата стварну штету (лат. *damnum emergens*) и измаклу добит (лат. *lucrum cesans*), међутим оваква формулација оставља отвореним питање свих конкретних облика штете који се могу надокнадити. Из овога произилази и основни проблем који се јавља у пракси примене одредби накнаде штете Конвенције а то је питање шта све улази у појам штете и који се све облици штете могу надокнадити. Овај проблем посебно је актуелан када се ради о накнади нематеријалне штете, адвокатским трошковима као и одмеравању накнаде штете на основу користи коју је штетник остварио.¹⁴ Непостојање дефиниције оставља простор за различита тумачења и представља опасност униформном тумачењу појма штете.

Овакав начин регулисања штете Конвенције треба се сагледати из угла правних система које Конвенција тежи да „споји“, континенталне правне традиције и англоамеричког права, и циља унификације.

У англоамеричком праву уобичајено је разликовање штете на директну штету (енг. *direct loss*), инциденталну (енг. *incidental loss*) и консеквентну (енг. *consequential loss*). Први облик одмерава се на основу тржишне вредности коју би поверилац остварио да је уговор уредно извршен, или на основу разумних мера које је поверилац предузео да би себе довео у позицију као да је уговор извршен. Инцидентална штета представља додатне трошкове које поверилац трпи због предузимања радњи ради спречавања даље штете (трошкови спречавања штете, нпр. додатног плаћања складиштења јер предвиђен простор

---

¹⁴ Одмеравање накнаде штете на основу користи коју је штетник остварио услед повреде уговора (енг. *disgorgement of profits*) једно је од „савремених“ спорних питања када се ради о накнади штете у складу са одредбама Бечке конвенције.

није испуњавао основне хигијенске услове). Консеквентна штета произлази из губитака у пословању са трећим лицима, а који су последица повреде уговора (обавеза плаћања уговорне казне нпр. због доцње у испоруци својим клијентима).¹⁵

Теорија међународне продаје штету дели на: штету због неизвршења (директни губици), споредне штете (трошкови које је оштећени имао како би избегао директне губитке) и последичне штете (додатни губици који се огледају у одговорности према трећим лицима).¹⁶

Имајући у виду да Конвенција прокламује принцип потпуне накнаде штете (потпуно обештећење) судови и арбитраже се у одлучивању пре свега требају водити овим принципом јер би конкретно набрајање свих могућих облика штете довело како до проблема тумачења термина у различитим правним системима тако и до ограничавања могућих појавних облика штете.

Бечка конвенција не садржи посебан члан који регулише питање терета доказивања. Отуда је у теорији и пракси је спорно да ли Конвенција уређује само основ за накнаду штете и правила одмеравања висине накнаде штете, остављајући правилима националног процесног права да одреде начин доказивања штете, или садржи и правила о терету доказивања.

Преовлађујуће схватање правне теорије је да уговорна страна која тражи накнаду штете сноси терет доказивања постојања штете, висине настале штете као и узрочне везе између постојања штете и повреде уговора.¹⁷

3.1. Врсте штете

Како је већ претходно поменуто, Бечка конвенција, односно чл. 74 Конвенције експлицитно наводи само изгубљену добит као врсту штете која се у случају повреде уговора мора надокнадити. Како су у пракси примене Конвенције истицани захтеви за накнаду штете проузроковани различитим повредама уговорних обавеза овакав начин

---

¹⁵ P. Butler, *Damages Principles under the Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, Global Arbitration Review; преузето 16.07.2018. <https://globalarbitrationreview.com/chapter/1151329/damages-principles-under-the-convention-on-contracts-for-the-international-sale-of-goods-cisg>

¹⁶ С. Фишер Шобот, *Право међународне продаје*, Нови Сад, 2014, стр. 189

¹⁷ А. Е. Butler, *A Practical Guide to the CISG: Negotiations through Litigation*, (2010); преузето 15.08.2018 <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/butler6.html>

регулисања Конвенције оставио је као спорна и отворена за разматрање питање накнаде штете имајући у виду корист коју је дужник остварио повредом уговора, накнаду нематеријалне штете, накнаду адвокатских трошкова као и накнаду штете услед промене девизног курса.

3.1.1. Накнада измакле добити

Измакла добит преставља ону добит (профит) коју би уговорна страна остварила да није дошло до повреде уговора. Измакла добит једина је врста штете која је изричито поменута чл. 74. Конвенције. Овакво изричито навођење уствари је појашњење оним државама потписницама Конвенције које у својим правним системима немају предвиђену накнаду измакле добити или је предвиђају са одређеним ограничавајућим условима.¹⁸

Измакла добит представља одређену „могућу вредност“ која би се стекла, па се зато доказује теже него стварна штета. Одговор на питање на коме лежи терет доказивања измакле добити генерално је униформан, и судови и правна теорија претежно прихватају правило да терет доказивања лежи на оштећеној страни.

У пракси примене Конвенције питање саме дозвољености накнаде измакле добити није предмет разматрања због изричитог навођења. Међутим, до проблема може доћи када оштећена страна није успела да докаже претрпљену штету, тада судови прибегавају различитим решењима. Судови су у оваквим случајевима користили дискреционо право и одлучивали о захтеву за накнаду штете на основу правичности (*ex aequo et bono*). Тако је суд у Белгији висину накнаде штете одредио на основу правичности када тачна висина претрпљене штете није могла бити утврђена.¹⁹ Са друге стране, судови у Немачкој и Америци нису усвајали захтеве за накнаду штете када оштећена страна није успела да докаже тачну висину претрпљене штете. Питање које произилази је са каквом прецизношћу треба бити доказана висина изгубљене добити имајући у виду да сама изгубљена добит представља одређену „будућу вредност“. Предлог правне теорије је да одговор на ово питање треба потражити у чл. 7 Конвенције и критеријуму разумности, па

---

¹⁸ С. Фишер Шобот, *Право међународне продаје*, Нови Сад, 2014, стр. 190

¹⁹ Case A.R. 3312/96, *Vandermoesen Viswaren v. Euromar Seafood*, 18 May 1999 Appellate Court Antwerp

би се степен доказаности у „разумној мери“ сматрао ваљаним.²⁰ Додатно, као најкомпликованији случајеви утврђивања изгубљене добити у правној теорији истичу се они када дође до повреде дугорочног уговора јер је и у овим случајевима тешко доказати тачну висину настале штете.²¹ Једно од могућих решења овог проблема је регулисање утврђивања висине изгубљене добити уговором о продаји робе.

Право на накнаду штете у виду измакле добити, као и право на накнаду стварне штете, ограничено је захтевом предвидљивости штете у време закључења уговора.

У правној теорији помиње се и питање накнаде штете која је дијаметрално супротна концепту накнаде изгубљене добити а то је накнада штете имајући у виду корист коју је дужник остварио повредом уговора (енг. *disgorgement of profits*). Гледано кроз циљ накнаде штете (да се оштећена уговорна страна мора довести у положај у коме би била да је уговор уредно извршен) корист коју је штетник остварио нема утицај на положај оштећене стране. Последица накнаде овакве штете удаљила би се од циља накнаде штете и као резултат имала кажњавање штетника. У Мишљењу Саветодавног већа за примену Бечке конвенције бр. 6 изричито се наводи да казнене накнаде штете нису дозвољене.²² Само значење чл. 74. искључује могућност накнаде оваквих штете јер се овим чланом накнада ограничава на штету која је настала као последица повреде уговора.

Тако, пример случаја када би оваква накнада могла да буде дозвољена је када продавац, иако је уговором обавезан да робу произведе поштујући мере о заштити животне средине и одређена правила производње, не испоштује овакве одредбе уговора већ пређе на јефтинији начин производње и тиме себи омогући додати профит који не би остварио да је испоштовао правила уговора. Или, када продавац закључи нови уговор о продаји робе па робу прода другом купцу по вишој цени. Овде је продавац поновном продајом и повредом уговора омогућио себи већу зараду.²³

---

²⁰ D. Schwartz, *The Recovery of Lost Profits Under Article 74 of the U.N. Convention on the International Sale of Goods*, *Nordic Journal of Commercial Law*, (2006/1); преузето 05.09.2018. <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schwartz.html#31>

²¹ Ibid.

²² CISG Advisory Council Opinion No. 6, *op. cit.*; преузето са http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op6.html#*

²³ I. Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, (2010), преузето 25.09.2018. <http://www.globalsaleslaw.org/db/1/182.pdf>

Питање накнаде овакве штете још увек је питање правне теорије али како могућност казних накнада штете не постоји у Конвенцији као и сам циљ накнаде штете могуће решење могло би тражити у меродавном националном праву.

3.1.2. Накнада пропратних (споредних) трошкова

Повреда уговора може проузроковати различите трошкове оштећеној уговорној страни. Примера ради то могу бити трошкови инспекције и складиштења несаобразне робе, трошкови ангажовања трећег лица да преради робу, губитак настао подзакупом брода, трошкови заступања или трошкови ангажовања агенције за наплату дуга. Генерално заступљен став је да трошкови разумно предузетих мера требају бити надокнађени. Тако разумним се сматрају настали трошкови складиштења робе ради спречавања пропадања робе.²⁴

Дозвољеност накнаде адвокатских трошкова (трошкова заступања од стране адвоката) једно је од спорних питања примене Бечке конвенције. У пракси судова Србије питање накнаде адвокатских трошкова углавном се регулише на тај начин што се страни у чију корист се доноси одлука (која успе у спору) досуђује и накнада трошкова које је имала на име ангажовања адвоката. Како чл. 74. осим измакле добити експлицитно не наводи ни један други облик штете који се може надокнадити то питање ове накнаде остаје отворено за дискусију. У правној теорији као и судској и арбитражној пракси подељени су ставови по овом питању.

У Мишљењу Саветодавног већа за примену Бечке конвенције наводи се да се чланом 74. Конвенције не предвиђа накнада ових трошкова нити се изричито забрањује, али да би накнада трошкова заступања била у супротности са начелом једнакости уговорних страна. Ово зато што је право на накнаду штете последица повреде уговора па накнада адвокатских трошкова неће бити могућа када страна која није повредила уговор успе у спору.²⁵

---

²⁴ Case 2002/AR/2087, *GmbH Lothringer Gunther Grosshandelsgesellschaft für Bauelemente und Holzwerkstoffe v. NV Fepco International*, 24 April 2006 Appellate Court Antwerp

²⁵ CISG Advisory Council Opinion No. 6, *Calculation of Damages under CISG Article 74*, (Rapporteur: Professor John Y. Gotanda, Villanova University School of Law, Villanova, Pennsylvania, USA), (2006); преузето 16.07.2018. http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op6.html#*

Кинеска комисија за међународну привредну и трговинску арбитражу доделила је трошкове заступања адвоката проузроковане поступком пред арбитражом.²⁶ У другом случају пред овом комисијом такође су додељени трошкови заступања али не у пуном износу већ $\frac{1}{4}$ укупне висине трошкова заступања. Ово са образложњем да продавац треба да сноси само разуман део трошкова који је поступак арбитраже проузроковао.²⁷

Суд Јужног дистрикта Њујорка доделио је трошкове заступања адвоката уз објашњење да Бечка конвенција изричито не забрањује накнаду трошкова заступања и образложење да је тачно да постоје различити ставови одлучивања по овом питању али да се у конкретном случају трошкови заступања морају надокнадити.²⁸ Одлуком Спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Србије из 2010.г. досуђена је накнада на име трошкова заступања од стране адвоката у износу од 966.850,00 динара²⁹, другом одлуком арбитраже досуђено је 77.000,00 динара на име трошкова заступања, а поред овога предвиђено је да се имају надокнадити и сви трошкови поступка.³⁰

Уколико се узме у обзир сам циљ накнаде штете (стављање оштећене стране у исту позицију у којој би била да није дошло до штете) као и да трошкови ангажовања адвоката могу бити значајна финансијска ставка аутор рада сматра да је неоправдано одбити накнаду адвокатских трошкова оштећеној страни. Применом правила Бечке конвенције морају се надокнадити и ови трошкови. У прилог овом размишљању иде и чињеница да су адвокатски трошкови свакако предвидљиви, логично је очекивати да ће услед повреде уговора учесник у међународној трговини ангажовати стручно лице за заступање.

3.1.3. Накнада нематеријалне штете

Одредбе Бечке конвенције експлицитно не регулишу накнаду нематеријалне штете, због чега је питање накнаде нематеријалне штете у погледу поступања судова као и ставова правне теорије контрадикторно са понекад и дијаметрално супротним ставовима тумачења одредби о накнади штете Конвенције.

---

²⁶ Case CISG/2000/02, *Silicon metal case*, 11 February 2000, CIETAC Arbitration proceeding

²⁷ Case CISG/2006/01, *Diesel generator case*, 31 May 2006, CIETAC Arbitration proceeding

²⁸ Case 1:2014cv00921, *Stemcor USA, Inc. v. Miracero, S.A. de C.V.*, 13 February 2014, New York Southern District Court

²⁹ Одлука спољнотрговинске арбитраже при привредној комори Србије Т-8/09 од 15.06.2010.

³⁰ Одлука спољнотрговинске арбитраже при привредној комори Србије Т-10/09 од 31.05.2010.

Суду или арбитражи који треба да примени Конвенцију и одлучи о нематеријалној штети, Конвенција изричито не даје никаква упутства чиме се долази на један наизглед потпуно неуређен терен.

Из саме формулације чл. 74. произилази да је једино материјална штета надокнадива. Битно је истакнути да Конвенција нигде изричито не забрањује могућност накнаде нематеријалне штете, чл. 5. само изричито искључује одговорност за случај настанка телесних повреда.³¹

Применом методе тумачења права *argumentum a contrario*, имајући у виду да Конвенција нигде изричито не забрањује могућност накнаде нематеријалне штете, може се закључити да је дозвољено све што није забрањено односно да је накнада нематеријалне штете дозвољена. Мора се имати и у виду чињеница да чл. 74. успоставља начело потпуне накнаде штете, и да је гледано кроз циљ ове одредбе накнада нематеријалне штете дозвољена. У недостатку изричитог решења, а у складу са чл. 7. Конвенције, применом општих начела, нарочито начела разумности и начела савесности и поштења, свакако се може доћи до закључка да би сва настала штета морала бити надокнађена.

У оквиру питања накнаде нематеријалне штете у многим случајевима пред судовима поставило се питање накнаде штете услед нарушавање пословног угледа правног лица, односно штете нанете репутацији. Швајцарски суд заузео је став да се штета услед нарушавање пословног угледа према правилима Конвенције може надокнадити. Са друге стране, суд у Дармштату није усвојио захтев купца нити признао постојање репутације као додатне вредности компаније са образложењем да штета нанета репутацији није ни од каквог значаја ако нема за последицу губитак неке добити, а и да ће се у том случају надокнадити губитак добити а не доделити и „додатни“ трошкови тзв. губитка репутације. Суд је истакао да купац не може истовремено захтевати и накнаду измакле добити и додатну накнаду за исти облик штете у виду штете због повреде пословног угледа.³²

Међународни трговински арбитражни суд у Русији није досудио накнаду штете јер је нашао да то што је прва испорука робе била слабијег квалитета него што је уговорено није могло имати толики степен утицаја да смањи тражњу робе из друге испоруке и да купац

---

³¹ Center for International Legal Education, University of Pittsburgh School of Law. *The Journal of Law and Commerce, Uncitral Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, Pittsburgh, 2012; p. 347

³² Case 10 O 72/00, *Video recorders case*, 9 May 2000, District Court Darmstadt

није пружио доказе да је то утицало на репутацију.³³ Купац није доказао да је његова наводна повреда пословног угледа утицала на умањени обим продаје.

Постоји и јасно изражен став у правној теорији да репутација мора бити призната као додатна вредност компаније и ући у појам штете из чл. 74, јер иако се одмах не може исказати као губитак пре или касније имаће негативан утицај на пословање и захтеваће нова улагања.³⁴

Овде се у пракси као спорно јавља питање да ли штета треба да обухвата накнаду због самог губитка репутације или накнаду финансијских губитака који произилазе из губитка репутације. Имајући у виду да данас бренд компаније значајно доприноси њеним приходима неспорно је да пословни углед компаније представља саставни део тржишне вредности компаније.³⁵ Свакако да растући значај бренда компаније као и чињеница да савремене компаније улажу значајне ресурсе у изградњу јаког идентитета бренда може допринети усаглашавању ставова правне теорије и судске праксе у погледу надокнадивости ове врсте штете у систему Конвенције.

Такође, у правној теорији не постоји јединствена дефиниција појма репутација.³⁶ Из овога произилази и проблем доказивања ове врсте штете али несумњиво нема места одлукама које одбијају накнаду нематеријалне штете без било каквог разматрања доказа у конкретном случају.

3.1.4. Накнада штете услед промене девизног курса

Рецимо да су продавац из Србије и купац из Мађарске закључили уговор о продаји у вредности од 100.000,00 евра. Купац, међутим, не изврши плаћање цене у року и продавац тужбом захтева плаћање цене. У међувремену дође до девалвације динара услед чега у тренутку исплате 100.000,00 евра не вреде исто колико би вредели да је новац исплаћен на време већ вреде мање па продавац није у могућности да се нађе у истој економској ситуацији у којој би био да је уговор уредно извршен. Потпуна накнада штете захтева у

---

³³ Case 54/1999, 24 January 2000, Tribunal of International Commercial Arbitration at the Russian Federation Chamber of Commerce and Industry

³⁴ Dj. Saidov, *op. cit.*, <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/saidov4.html#8>

³⁵ Примера ради, телевизор марке Вокс вреди скоро duplo мање од телевизора истих карактеристика марке Сону.

³⁶ Dj. Saidov, *op. cit.* <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/saidov4.html#8>

оваквој ситуацији да продавац прими пун износ цене. Суд у Швајцарској усвојио је захтев за накнаду штете услед девалвације курса са образложењем да ова штета представља додатну штету која се јавља као последица кашњења са плаћањем. Подржано је становиште да је оваква штета лако доказива јер су курсне листе данас свима доступне те нема потребе достављати било какву званичну изјаву банке као доказ.³⁷

3.2. Чл. 5 – Предвиђени изузеци

„Ова Конвенција се не примењује на одговорност продавца за смрт или телесне повреде које би роба проузроковала било ком лицу.“

Чл. 5 искључује могућност примене Конвенције на питање накнаде штете и одговорности продавца за смрт или телесне повреде које би роба проузроковала неком лицу. У складу са овом одредбом на ова питања примениће се национално право. Став је судске праксе да у ово искључење не улази накнада штете на имовини која је настала услед несаобразности робе.³⁸

---

³⁷ Case C1 08 45, *Fiberglass composite materials case*, 28 January 2009, Tribunal cantonal Valais

³⁸ Center for International Legal Education, University of Pittsburgh School of Law, *op. cit.*, p.32

4. Одговорност за штету и правни основ права на накнаду штете

Правни основ за захтев накнаде штете налази се у члановима 45. став 1. и 61. став 1. Бечке конвенције, овим члановима предвиђа се и широк спектар правних средстава заштите на које оштећена страна има право за случај повреде уговора. Право на накнаду штете другачије је од осталих правних средстава јер се једино захтев за накнаду штете може комбиновати са неким другим правним средством (нпр. захтев за испуњење уговора, раскид уговора).

4.1. Право купца на накнаду штете (чл. 45)

(1) Ако продавац не изврши било коју своју обавезу коју има на основу уговора или ове конвенције, купач може:

(a) користити се правима предвиђеним у чл. 46. до 52;

(b) захтевати накнаду штете предвиђену у чл. 74. до 77.

(2) Купцу није ускраћено право да захтева накнаду штете иако се послужио другим средством.

(3) Ако се купач користи средством које је предвиђено за повреду уговора, суд или арбитража не могу одобрити продавцу produženje roka.

Члан 45. Бечке конвенције сумира сва средства заштите којима се купац може користити ако продавац не испуни било коју од обавеза из уговора, без њиховог изричитог набрајања већ само упућивањем на чланове Конвенције.

Важно је нагласити да се у чл. 45. нигде не предвиђа, нити захтева кривица продавца за повреду уговора, продавац одговара према принципу објективне одговорности.

Став други овог члана изричито предвиђа да купац има право на накнаду штете без обзира да ли је користио било које од других средстава заштите. Тако, примера ради, купац може од продавца захтевати снижење цене у складу са чл. 50. Конвенције и тражити накнаду штете у складу са чл. 45. и чл. 74. Конвенције.³⁹ Купац може раскинути уговор и тражити накнаду штете. То што се купац користио неким од предвиђених средстава не утиче на могућност потраживања накнаде штете. Оваквим регулисањем накнада штете

---

³⁹ Case 7 U 10/04, *Hungarian wheat case*, 8 February 2006, Appellate Court Karlsruhe

позиционира се као основно и увек доступно средство правне заштите за случај повреде уговора у режиму Бечке конвенције.

Све док накнада штете купца ставља у ону материјалну позицију у којој би био да је уговор извршен онако како је уговорено и док је у складу са циљем накнаде штете (обештећење повериоца а не обogaћење повериоца или кажњавање дужника) може се комбиновати са било којим средством заштите које је прикладно у конкретној ситуацији. Накнадно извршење обавезе не поништава чињеницу да је уговорна страна начинила повреду уговора. Омогућавање уговорној страни нпр. продавцу који је начинио повреду уговора да само изврши испоруку робе у ситуацији када се налази у доцњи било би у супротности са начелом *acta sunt servanda*, као и начелом савесности и поштења. Из тог разлога накнада штете као „универзални лек“ увек стоји на располагању оштећеној страни.

У случају да продавац не изврши своју обавезу у потпуности или се након извршења покаже да постоје недостаци у квалитету робе због којих је неупотребљива купац има право на накнаду штете.⁴⁰

4.2. Право продавца на накнаду штете (чл. 61)

(1) Ako kupac ne izvrši bilo koju od svojih obaveza koju ima na osnovu ugovora ili ove konvencije, prodavac može: (a) koristiti prava predviđena u čl. 62. do 65; (b) zahtevati naknadu štete predviđenu u čl. 74. do 77.

(2) Prodavac ne gubi pravo da zahteva naknadu štete time što koristi svoja prava u pogledu drugih sredstava.

(3) Kad se prodavac koristi sredstvom koje je predviđeno za povredu ugovora, sud ili arbitraža ne može odobriti kupcu produženje roka.

Паралелно чл. 45. Конвенције правна средства који обезбеђују заштиту уговорних интереса продавца предвиђена су у чл. 61. Конвенције. Уколико купац не изврши било коју своју обавезу продавац може захтевати испуњење уговора, раскинути уговор и

---

⁴⁰ Case CISG/2006/01, *Diesel generator case*, 31 May 2006, CIETAC Arbitration proceeding

захтевати накнаду штете. Купац, као и продавац одговара према принципу објективне одговорности.

У ставу другом овог члана одређено је да продавац не губи могућност да захтева накнаду штете ако је користио било које друго правно средство предвиђено овим чланом. Оваквим одређењем право на накнаду штете поставља се као једино средство заштите које се може комбиновати са другим правним средствима заштите и користити увек. Тако, продавацу који је раскинуо уговор у складу са правилима Конвенције следује и накнада штете.⁴¹

Продавац који је ставио робу на располагање купцу у складу са условима уговора, може, поред захтева за плаћање цене, од купца захтевати накнаду штете због доцње у преузимању робе у виду трошкова њеног складиштења.⁴²

---

⁴¹ Case T 171/95, *Spirits case*, 20 February 1997 District Court Saane

⁴² Case 7 U 10/04, *Hungarian wheat case*, 8 February 2006, Appellate Court Karlsruhe

5. Методе обрачуна накнаде штете

Основна правила одмеравања накнаде штете у систему Конвенције садржана су у члановима 74-77 Конвенције. У Бечкој конвенцији нису предвиђени методи одмеравања накнаде појединих облика штете, остављено је суду или арбитражи да одреди штету на начин који одговара конкретној ситуацији.⁴³

Опште правило одмеравања штете налази се у чл. 74. Конвенције. Правила садржана у чл. 75 и чл. 76. Конвенције су допунска и примењују се у случају да је уговор раскинут. Одредбе члана 74. Конвенције налазе своју примену независно од тога да ли је уговор раскинут или не. У Мишљењу Саветодавног већа за примену Бечке конвенције бр. 8 наводи се да се чл. 75. и чл. 76. не смеју тумачити као замена за чл. 74 већ да они оштећеној страни омогућавају алтернативни метод одмеравања накнаде штете када је уговор раскинут. У случају који се нашао пред арбитражом у Русији није прихваћено позивање купца на правила чл. 75 и 76. Конвенције јер се они могу применити само када је уговор већ раскинут.⁴⁴

5.1. Чл. 74 – Опште правило одмеравања накнаде штете

"Накнада штете за повреду уговора коју је починила једна страна једнака је претрпљеном губитку и измаклој добити који су услед повреде настали за другу страну.

Ова накнада не може бити већа од губитка који је страна која је повредила уговор предвидела или је морала предвидети у тренутку закључења уговора као могућу последицу повреде уговора, с обзиром на чињенице које су јој тада биле познате или морале бити познате."

Члан 74. Конвенције садржи опште правило одмеравања накнаде штете и даје „универзалну формулу“ обрачуна накнаде штете судовима и арбитражама које примењују

---

⁴³ М. Драшкић, М. Станивуковић, *op. cit.*, стр. 468

⁴⁴ Case 54/1999, 24 January 2000, Tribunal of International Commercial Arbitration at the Russian Federation Chamber of Commerce and Industry

Конвенцију.⁴⁵ Члан 74. Конвенције предвиђа накнаду стварне штете и измакле добити, и представља израз начела потпуне накнаде штете, једног од основних начела на којима Конвенција почива.⁴⁶

Њиме се не предвиђају сви конкретни облици штете који се имају надокнадити већ се у његовој формулацији експлицитно наводи само измакла добит и „претрпљени губитак“ (стварна штета). Овакво регулисање наишло је на критике у правној теорији са образложењем да отежава униформну примену Конвенције.⁴⁷

Накнада штете увек мора бити у новчаном облику, чланом 74. одређено је да је накнада штете једнака „суми новца“.⁴⁸ У српском преводу Конвенције овог члана не постоји овакво одређење, али у оригиналној формулацији на енглеском језику предвиђено је да је накнада штете увек изражена у новцу, односно једнака суми новца те из овога произилази да накнада штете увек мора бити у монетарном облику.

У самом члану не постоји експлицитно одређење ко у конкретном случају сноси терет доказивања штете али у пракси судова и правној теорији постоји преовлађујући став да је то она страна која потражује накнаду штете. Сама примена чл. 74. захтева да оштећена страна докаже претрпљену штету.⁴⁹

Одговор на питање ко сноси терет доказивања штете у одређеним случајевима неки судови тражили и у националним правима. Тако се суд у Немачкој позвао на немачко право и на основу чињенице фактичког признања несаобразности робе пребацио терет доказивања на продавца.⁵⁰ Суд у Швајцарској суд заузео је став да Конвенција не регулише питање којом методом израчунати штету када тачан износ штете не може прецизно бити одређен па је празнину формулисања утврђивања висине штете попунио применом швајцарског права.⁵¹ Суд у Хелсинкију је, иако је стао на становиште да Конвенција регулише питање терета доказивања, приликом рачунања штете применио финско право.⁵²

---

⁴⁵ Center for International Legal Education, University of Pittsburgh School of Law. *op. cit.*, p. 346

⁴⁶ CISG Advisory Council Opinion No. 6, *op. cit.*, преузето са <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op6.html>

⁴⁷ F. Blase and P. Hötter, *op. cit.*, преузето са <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/blase3.html#bhii>

⁴⁸ Формулација на енглеском језику гласи: “*Damages for breach of contract by one party consist of a sum equal to the loss, including loss of profit... ,*

⁴⁹ Center for International Legal Education, University of Pittsburgh School of Law. *op. cit.*, p. 349

⁵⁰ Case VIII ZR 304/00, *Powdered milk case*, 9 January 2002, Supreme Court Germany

⁵¹ Case T 171/95, *Spirits case*, 20 February 1997, District Court Saane

⁵² Case S 00/82, *Plastic carpets case*, 26 October 2000, Helsinki Court of Appeals

Иако Конвенција експлицитно не регулише питање ко сноси терет доказивања аутор рада сматра да позивање на меродавно национално право доприноси компликовању питања које Конвенција имплицитно уређује. Уговорна страна која се позива на одређену правну норму и дејство које она има мора доказати постојање услова који активирају њено дејство.

Конвенција изричито не регулише ни како поступити када обе уговорне стране допринесу настанку штете. Ово, и свако друго питање које није експлицитно регулисано, треба решавати у складу са чл. 7. Конвенције и свим начелима на којима се Конвенција базира. У занимљивом случају трговине специјалном глином која служи за класификацију кромпира по квалитету, продавац је испоручио несаобразну робу која је садржала отровну хемијску материју а купац, са друге стране, није извршио никакво техничко испитивање робе па је суд у Немачкој, како би одредио тачну накнаду која се има исплатити, узео у обзир допринос штети и једне и друге стране, извагао интересе уговорних страна па је накнаду штете поделио пола-пола.⁵³

Важно је нагласити да је поље одговорности према правилима Бечке конвенције прилично широко постављено. Конвенција не захтева постојање кривице као услова одговорности за накнаду штете. Одговорност постоји без обзира на кривицу, али Конвенције предвиђа и одређена ограничења одговорности. Ослобођење одговорности уговорних страна предвиђено је чл. 79, у случају наступања непредвидљивих сметњи. Такође, сваки захтев за накнаду штете ограничен је критеријумом предвидљивости из чл.74 и дужношћу ублажавања штете из чл. 77. Конвенције.

Уговорне стране могу у складу са чл. 6. Конвенције ограничити или искључити дејство било које одредбе Конвенције а могу и уговорити тачан износ накнаде штете у случају повреде уговора. Суд у Аустрији суд није досудио накнаду консеквентне штете јер су уговорне стране општим условима пословања искључиле могућност надокнаде такве штете. У образложењу суд наводи да аутономија воље уговорних страна има примат над правилима Конвенције, односно да уговорне одредбе „стају на место“ одредбама

---

⁵³ Case VIII ZR 100/11, *Clay case*, 26 September 2012, Supreme Court Germany

Конвенције.⁵⁴ Такође, уговорна страна неће одговарати за штету ако не постоји пуноважан уговор.⁵⁵

5.1.1. Обим штете

Основни критеријум за одређивање обима штете је начело потпуне накнаде штете. У складу са правилом чл. 74 Конвенције накнада штете обухвата стварну штету и изгубљену добит. Основни начини ограничења обима штете су начело аутономије воље и начело спречавања штете. Како је аутономија воље руководно начело Конвенције то и питање обима накнаде штете за повреду уговора може бити унапред уговором регулисано. Уговорне стране могу уговором предвидети одредбе о уговореној казни, односно уговореној накнади штете (дејство оваквих одредби разматрано је у задњем поглављу рада). Такође, у складу са начелом спречавања штете од оштећене стране очекује се да предузме радње све радње које разумно може предузети у циљу смањења обима штете.

5.1.2. Висина накнаде штете

Како је већ поменуто, чл. 74. не садржи никакво конкретно правило о методу рачунања штете који се има применити у односу на различите ситуације . Иако ово на први поглед представља недостатак који суд или арбитражу може ставити у недоумицу уствари је намерно остављање могућност да се висина штете израчуна на начин који је најприкладнији у конкретној ситуацији.⁵⁶

Кинеска арбитража одмерила је висину штете поправке несаобразне робе по принципу правичности, па је одређена висина штете у износу од 80% предвиђене цене за поправку дизел агрегата.⁵⁷ Рачунањем висине штете на овај начин арбитража је практично одговорила на реалан захтев који поставља сам циљ накнаде штете. Било какав ригидан метод одмеравања висине онемогућио би суд или арбитражу да овако поступи.

---

⁵⁴ Case 7 Ob 301/01t, *Cooling system case*, 14 January 2002, Supreme Court Austria

⁵⁵ Case 15 O 50/03, *Frozen salmon case*, 12 December 2003, District Court Bielefeld

⁵⁶ Secretariat Commentary, *op. cit.*, преузето са <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/secomm/secomm-74.html>

⁵⁷ Case CISG/2006/01, *Diesel generator case*, 31 May 2006 CIETAC Arbitration proceeding

Тако, примера ради услед испоруке несаобразне робе купцу припада штете у висини износа који је потребан за поправку робе а ако су нпр. предмет уговора биле машине за производњу висини штете додаће се и изгубљена добит због смањене производње услед квара. Овом износу може се додати и износ додатних трошкова, нпр. репарација производне хале ако је као последица квара наступио и пожар.

Висина накнаде штете ограничена је једино условом предвидљивости, уговорна страна дужна је накнадити само штету коју је предвидела или могла предвидети у тренутку закључења уговора.

5.1.3. Критеријум предвидљивости

Чл. 74. Конвенције предвиђа да висина накнаде штете не може бити већа од губитка који је страна која је повредила уговор предвидела или је морала предвидети у време закључења уговора као могућу последицу повреде уговора с обзиром на чињенице које су јој тада биле познате или морале бити познате. Критеријум предвидљивости регулатор је висине штете који омогућава ограничење постављеног поља одговорности у Конвенцији, имајући у виду систем одговорности Конвенције који не захтева кривицу уговорне стране која је повредила уговор, те се овим одговорност дужника се своди на један разуман ризик.

Критеријум предвидљивости штете има за циљ да заштити дужника од неоправданих и неочекиваних трошкова који се за које није знао у време закључења уговора.

Предвидљивости штете посматра се искључиво у односу на страну која је учинила повреду уговора и у односу на моменат закључења уговора. У спору између продавца из Немачке и купца из Аустрије, суд у образложењу одлуке наводи да уговорна страна не треба детаљно и прецизно да предвиди могућу штету али се такође не сме радити о некој доказима неутемељеној могућности наступања штете.⁵⁸ Критеријум предвидљивости садржи субјективну и објективну компоненту. Субјективна, која подразумева да је сама

---

⁵⁸ Case 7 Ob 301/01t, *Cooling system case*, 14 January 2002 Supreme Court Austria

уговорна страна предвидела штету и објективна, која подразумева да је уговорна страна која је начинила повреду морала предвидети могућу штету.

Приликом оцењивања предвидљивости штете суд прво испитује да ли је страна која је учинила повреду уговора предвидела штету с обзиром на њено знање везано за ризик који је проузроковао штету у време закључења уговора, њену стручност и познавање области у којој тргује или било какву информацију коју је добила од друге уговорне стране везано за неке специфичне ризике који могу настати (на пример, друга страна је ставила до знања током преговора да постоји могућност наступања значајне материјалне штете, а он их је изричито или прећутно прихватио).⁵⁹ Руска арбитража стала је на становиште да продавац није могао да предвиди да ће купац инспекцију робе вршити по стандардима који нису експлицитно поменути уговором и да ће због лошег резултата те инспекције претрпети штету због губитка репутације те није ни дужан да такву штету надокнади.⁶⁰

Уколико суд не може са потпуном сигурношћу да утврди постоји ли субјективна компонента критеријума предвидљивости он ће утврђивати постојање објективне компоненте. Ово уз помоћ стандарда разумне особе који Конвенција предвиђа као објективно средство тумачења изјава и радњи уговорних страна чл. 8. Конвенције. То значи да ће штета бити предвидљива уколико би разумно лице, истих својстава као страна која чини повреду уговора, могло да предвиди њен настанак у време закључења уговора. Примера ради, штета због неизвршења или неуредног извршења по правилу се сматра предвидљивом штетом.

Услов предвидљивости односи се само на врсту штетних последица које настају услед повреде а не и на саму повреду уговора или на висину штете.⁶¹ Чак и ако је уговорна страна намерно повредила уговор питање на које треба дати одговор је: Да ли је могла да предвиди могућност наступања такве штете? Да би се уговорна страна заштитила од могућности да се други уговарач позове на непредвидљивост штете мора још за време преговора или у самом уговору предочити да ће у случају повреде трпети велике губитке.⁶²

---

⁵⁹ D. P. Flambouras, *Case Law of Greek Courts for the Vienna Convention (1980) for International Sale of Goods*, (2010); преузето 25.09.2018. <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/flambouras3.html>

⁶⁰ Case 54/1999, 24 January 2000, Tribunal of International Commercial Arbitration at the Russian Federation Chamber of Commerce and Industry

⁶¹ D. P. Flambouras, *op. cit.*, преузето са <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/flambouras3.html>

⁶² А. Ћирић, Р. Ђуровић, *Међународно трговинско право-посебни део*, Ниш, 2005

Бечка конвенција не доводи у везу критеријум предвидљивости штете са правом оштећене стране да захтева раскид уговора. Оштећена страна може независно од предвидљивости штете захтевати раскид уговора, једино што у том случају непредвидљива штета неће бити надокнађена.

Кинеска комисија за међународну привредну и трговинску арбитражу стала је на становиште да чак и када је продавац знао да ће купац препродати робу он није могао да зна да ће купац робу препродати по дуплој цени и тиме зарадити 100% профита јер га купац није у конкретном случају ни на који начин обавестио о цени по којој ће робу препродати, те не треба да надокнади тражени износ већ само 20% профита.⁶³ Значајно виши трошкови обраде робе у Немачкој него у Турској не сматрају се предвидљивом штетом јер се околности које се тичу само једне уговорне стране, о којима није била обавештена, а које су проузроковале штету не могу сматрати предвидљивим за другу уговорну страну.⁶⁴ Из ових разлога да би себи обезбедила право на пуну накнаду претрпљене штете уговорна страна мора упозорити сауговорача на могућност настанка велике штете.

У једном случају пред арбитражом при Привредној комори Србије, арбитражи су утврдили да је продавац, у тренутку закључења уговора могао претпоставити да ће купац средства за аванс по уговору обезбедити из банкарског кредита, јер је опште позната и распрострањена пословна пракса да привредни субјекти новчана средства прибављају из кредита пословних банака.⁶⁵

Продавац, који је са купцем био у дугорочним пословним односима мора знати да купац није потрошач купљене робе, већ да је дистрибутер те робе за шире тржиште, па је могао предвидети да ће у случају неблагоприятне испоруке робе купцу проузроковати настанак штете за коју одговара купац према својим клијентима.⁶⁶

Када између уговорних страна постоји пословна пракса или у случају нарочите стручности дужника може доћи до проширења дужникове одговорности чак и за штете које се под другим околностима не би сматрале разумно предвидљивим.

---

⁶³ Case CISG/2003/01, *Clothes case*, 3 June 2003 CIETAC Arbitration proceeding

⁶⁴ Case 3 U 83/98, *Fabric case*, 13 January 1999 Appellate Court Bamberg

⁶⁵ Одлука Сталне арбитраже при Привредној комори Србије Т-8/06 од 01.10.2007.

⁶⁶ Case 406/1998, 6 June 2000 Arbitration proceeding, Tribunal of International Commercial Arbitration at the Russian Federation Chamber of Commerce and Industry

Грчки суд је стао на становиште да се нематеријална штета генерално не може предвидети.⁶⁷ Имајући у виду важност нематеријалне штете у савременој привреди, као и чињеницу да је често нематеријална штете већа од друге штете која може настати, аутор рада сматра да се поједини видови нематеријалне штете морају сматрати предвидљивим (нпр. штета настала услед повреде пословног угледа).

Да ли се уговорна страна која је повредила уговор може позвати на непредвидљивост штете зависи и од формулације уговорних одредби. Уколико је у уговору о продаји робе изричито наведено да је нпр. извршење уговорне обавезе на време од есенцијалне важности позивање на непредвидљивост неће бити прихваћено.

5.2. Одмеравање штете у складу са чл. 75 - Куповина/продаја ради покрића (конкретно одмеравање штете)

„Ако је уговор раскинут и ако је на разуман начин и у разумном року после раскида купац извршио куповину ради покрића или продавац продају ради покрића, страна која захтева накнаду штете може добити разлику између уговорене цене и цене куповине ради покрића, односно продаје ради покрића као и сваку другу накнаду штете које се може добити на основу члана 74.“

Чл. 75. представља допунско правило општем правилу одмеравања накнаде штете. Суштина овог члана је да омогући олакшано одмеравање штете уговорној страни која је оштећена, штета се утврђује на основу стварног губитка према конкретним околностима случаја.⁶⁸ Тако оштећена страна може благовремено да реализује планирану продају или куповину са трећим лицем (супститутивна трансакција) а да питање евентуалне штете регулише са првим купцем/продавцем.

Висина накнаде штете на коју оштећена страна има право једнака је разлици између уговорене цене и цене из куповине/продаје ради покрића, та разлика представља штету коју купац трпи због неизвршења уговора од стране продавца. Куповина/продаја ради покрића у интересу је оне стране која је оштећена, примена правила овог члана не захтева

---

⁶⁷ Case 4505/2009, *Bullet-proof vest case*, 2009 Decision 4505/2009 of the Multi-Member Court of First Instance of Athens

⁶⁸ С. Фишер Шобот, *op. cit.*, стр. 189

доказивање висине штете и предвидљивости штете. Поред овога, куповина/продаја ради покрића у складу је и са препорученим понашањем из члана 77. Конвенције.

Бечка конвенција фаворизује конкретан обрачун штете.⁶⁹ У правној теорији се истиче да овај начин одмеравања накнаде штете има приоритет примене, као и да има значајне предности у односу на правила из чл. 74 и чл. 76 јер олакшава доказивање претрпљене штете.⁷⁰

Овим чланом омогућава се само накнада директне штете а накнада сваке друге штете могућа је према општим одредбама које се налазе у чл. 74. Виши суд у Сеулу је поред накнаде у складу са чл. 75 досудио оштећеном купцу и трошкове авио транспорта у складу са правилима чл. 74.⁷¹ У другом случају, суд у Сеулу је досудио оштећеном продавцу који је морао да прода нафту трећој компанији по нижој цени и разлику у цени продаје ради покрића као и додатне трошкове складиштења робе које је купац проузроковао продавцу неотварањем акредитива до датума назначеног уговором. Суд је оценио да је купац могао предвидети све трошкове које је проузроковао неотварањем акредитива.⁷²

Метода обрачуна штете у складу са овим чланом не може се применити ако уговор није раскинут. Врховни суд Пољске преиначио је одлуку Апелационог суда који је применио методу рачунања штете у складу са чл. 75 иако је утврдио да се чл. 75 не може применити у конкретној ситуацији.⁷³ Продавац није доставио потребне количине песка који је требао да омогући купцу да пређе на нови и јефтинији начин производње. Купац је морао да настави са скупљим начином производње, претрпевши значају економску штету, услед чега је тужио продавца за надокнаду штете и камате.

Да би се члан 75. могао применити потребно је да је куповина/продаја ради покрића извршена након раскида уговора као и да та супститутивна трансакција испуњава услове предвиђене у чл. 75. Конвенције: 1) да је учињена на разуман начин, 2) да је учињена у разумном року.

---

⁶⁹ Center for International Legal Education, University of Pittsburgh School of Law, *op. cit.*, p. 358

⁷⁰ С. Фишер Шобот, *op. cit.*, стр. 193; P. Schlechtriem, *Damages, avoidance of the contract and performance interest under the CISG*, (2008); преузето 25.08.2018. <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/slechtriem21.html#1>

⁷¹ United Nations Commission on International Trade Law, *CASE LAW ON UNCITRAL TEXTS (CLOUT)*, (2013), case 1281 p.5, преузето 20.07.2018. <http://www.cisg-online.ch/content/api/cisg/abstracts/2509.pdf>

⁷² *Ibid.*, p. 6.

⁷³ Case III CSK 103/05, 27.01.2006, Supreme Court of Poland

5.2.1. Раскид уговора као услов

Посао ради покрића допуштен је само ако је основни уговор раскинут у складу са правилима Конвенције. Суд у Сеулу одбио је захтев за накнаду штете када уговор није пуноважно раскинут јер поручена роба није била несаобразна. У случају када тужилац не докаже да су постојали ваљани разлози да се раскине уговор не може ни тражити накнаду штете у складу са чл. 75.⁷⁴ У правној теорији постоје и мишљења да ако се утврди да дужник свакако неће извршити обавезу супститутивна трансакција може бити реализована и када уговор није раскинут.

5.2.2. Супститутивна трансакција

Учињена супститутивна трансакција мора бити предузета на разуман начин и у разумном року. Потребно је да се ради о куповини/продаји која је учињена у циљу замене уговора који није реализован.

Појам супститутивна трансакција веома се уско тумачи, то је она заменска трансакција која у потпуности испуњава потребу купца/продавца из првобитног уговора. У случају који се нашао пред кинеском арбитражом, панел арбитра стао је на становиште да када до раскида уговора дође након испоруке дела робе супститутивна трансакција мора количински одговарати неиспорученом делу робе. Стога, код уговора о куповини 300 тона силицијума панел арбитра није прихватио куповину ради покрића 300 тона силицијума јер је продавац претходно био испоручио део уговорене количине. У овом случају арбитража је упутила купца да накнаду штете може тражити на основу чл. 76.⁷⁵

Куповина ради покрића када је плаћена цена робе скоро дупло скупља од цене из првобитне трансакције није учињена на разуман начин.⁷⁶ У случају када посао ради

---

⁷⁴ United Nations Commission on International Trade Law, *CASE LAW ON UNCITRAL TEXTS (CLOUT)*, (2013), case 1284 p.7, преузето 20.07.2018. <http://www.cisg-online.ch/content/api/cisg/abstracts/2509.pdf>

⁷⁵ Case CISG/2000/02, *Silicon metal case*, 11 February 2000 CIETAC Arbitration proceeding

⁷⁶Case 07/03098, *Brassiere cups case*, 27 May 2008 Court of Appeals Rennes

покрића није извршен на разуман начин накнада штете рачунаће се на основу чл. 76. и 74.⁷⁷

Да ли је посао ради покрића извршен на разуман начин зависиће од конкретних околности сваког случаја, при томе се суд или арбитража у тумачењу разумности морају водити начелом разумности Конвенције. „Разуман начин“ тумачи се као дужност купца да купи по најнижој, а продавца да прода по највишој цени.⁷⁸

Поверилац мора предузети куповину, односно продају ради покрића у разумном року после раскида уговора. „Разуман рок“ зависиће од околности конкретног случаја. Примера ради ако је предмет уговора лако кварљива роба рок може бити и свега неколико дана.

Апелациони суд у Антверпену рок од 6 месеци за реализацију продаје ради покрића грађевинског материјала сматра неразумним.⁷⁹ Суд је стао на становиште да разуман рок мора обухватити период до три месеца, пропуштањем овог рока продавац је такође прекршио дужност смањења штете из чл. 77 па је и висина накнаде штете продавцу сразмерно смањена.

Према ставу судске праксе, за случај када се утврди да предузета куповина, односно продаја ради покрића није била разумна, суд може умањити висину накнаде по својој слободној оцени. У спору између продавца из Данске и купца из Немачке првостепени суд је нашао да је рок од скоро 5 година за реализовање супститутивне трансакције продаје мотоцикала разуман, док је другостепени суд преиначио ову одлуку и смањио висину накнаде за 50% уз образложење да се не ради о разумном року као и да је било могуће остварити вишу цену.⁸⁰

---

⁷⁷ CISG Advisory Council Opinion No. 8, *Calculation of Damages under CISG Articles 75 and 76*, (Rapporteur: Professor John Y. Gotanda, Villanova University School of Law, Villanova, Pennsylvania, USA), (2008); преузето 16.07.2018. <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op8.html#6>

⁷⁸ А. Ћирић, Р. Ђуровић, *Међународно трговинско право-посебни део*, Ниш, 2005,

⁷⁹ Case 2002/AR/2087, *GmbH Lothringer Gunther Grosshandels-gesellschaft für Bauelemente und Holzwerkstoffe v. NV Fepco International*, 24 April 2006 Appellate Court Antwerp

⁸⁰ Case U2008.181H, *Zweirad Technik v. C. Reinhardt A/S*, 17 October 2007 Supreme Court Copenhagen

5.3. Чл. 76 – Одређивање висине штете за робу са текућом ценом

(1) Ако је уговор раскинут, а постоји текућа цена за робу, страна која захтева накнаду штете може, ако није извршила куповину или продају ради покрића на основу члана 75, добити разлику између цене предвиђене уговором и текуће цене у тренутку раскида, као и сваку другу накнаду штете која јој припада на основу члана 74. Међутим, ако је страна која захтева накнаду штете раскинула уговор после преузимања робе, примениће се текућа цена у тренутку преузимања робе а не текућа цена у тренутку раскида.

(2) У смислу претходног става узима се у обзир текућа цена у месту где је испорука требало да буде извршена или, ако у том месту нема текуће цене, цена у другом месту које може разумно послужити у ту сврху водећи рачуна о разлици у трошковима превоза робе.

У систему одредби накнаде штете Конвенције члан 76. садржи правила тзв. апстрактног одмеравања накнаде штете и он представља, као и члан 75. Конвенције, допунско правило општем правилу одмеравања накнаде штете садржаном у члану 74. Док чл. 75 штету рачуна у односу на конкретну супститутивну трансакцију чл. 76 рачуна штету апстрактно, у односу на тренутну тржишну цену. Апстрактна штета припада оштећеној страни на основу самог неизвршења обавезе друге уговорне стране без посебног доказивања висине штете.⁸¹

Поље примене чл. 76 ограничено је на ситуације када је уговор раскинут. Код оваквог одмеравања накнаде штете доказивање стварно претрпљене штете се не захтева.

Услови за апстрактно одмеравање накнаде штете у систему Конвенције су: 1) да је уговор раскинут, 2) да није извршена куповина, односно продаја ради покрића, 3) да постоји текућа цена за робу, и 4) да је цена предвиђена уговором.

Чл. 76 а ни чл. 75, како је већ поменуто, не представљају супституте чл. 74 већ су то додатна правила одмеравања штете. Оштећена страна која има право на накнаду штете у складу са чл. 76 може тражити и накнаду штете у складу са чл. 74 у циљу довођења у позицију у којој би била да је уговор испоштован. Ова додатна штета може да буде нпр.

---

⁸¹ М. Драшкић, М. Станивуковић, *op. cit.*, стр.463

изгубљена добит за коју формула рачунања накнаде штете из чл. 76. не пружа компензацију.⁸²

Накнада штете може се рачунати комбинованом применом и формуле из чл. 75 и формуле из чл. 76.⁸³ Такође, оштећена страна може изабрати да одмеравање накнаде штете рачуна у складу са чл. 74 иако су се стекли услови за рачунање према чл. 76.⁸⁴ Када се не ради о генеричној роби већ је предмет уговора роба специфичних карактеристика и није могуће утврдити са сигурношћу да ли се ради о супститутивној трансакцији, уместо обрачуна из члана 75. примениће се обрачун накнаде штете из чл. 76.⁸⁵

Такође, поверилац није спречен да најпре захтева апстрактни обрачун, а након тога изврши куповину, односно продају ради покрића и захтева обрачун у складу са чланом 75. Конвенције, под условом да је овако извршена куповина/продаја ради покрића разумна и благовремена тј. извршена у разумном року од момента раскида уговора и на разуман начин.

Важно је нагласити да у складу са чл. 6 Конвенције купац и продавац могу искључити примену формуле из чл. 76.

5.3.1. Раскид уговора као услов

Основни предуслов за одмеравање накнаде штете на апстрактан начин јесте да је уговор претходно раскинут. Међутим, у правној теорији и пракси постоји став да се методе обрачуна накнаде штете из чл. 75 и чл. 76 могу применити иако уговор није раскинут уколико уговорна страна на јасан и несумњив начин покаже да не жели да испуни било коју своју обавезу из уговора.⁸⁶

5.3.2. Постојање текуће цене

Да би се применило правило апстрактног одмеравања накнаде штете потребно је да роба која је предмет уговора има текућу цену. Конвенција не одређује дефиницију појма текућа цена. У Мишљењу Саветодавног већа за примену Бечке конвенције бр. 8 текућа

---

⁸² CISG Advisory Council Opinion No. 8, *op. cit.*; преузето са <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op8.html#6>

⁸³ Center for International Legal Education, University of Pittsburgh School of Law, *op. cit.*, p.364

⁸⁴ Case 1 Ob 292/99v, *Jewelry case*, 28 April 2000 Supreme Court Austria

⁸⁵ Case CISG/2007/03, *CD-R and DVD-R production systems case*, October 2007 CIETAC Arbitration proceeding

⁸⁶ Case 7 U 2959/04, *Furniture leather case*, 15 September 2004 Appellate Court München

цена одређена је као она цена која се генерално наплаћује за робу исте врсте као предметна роба у сличним околностима.⁸⁷

Место одређивања текуће цене је место у коме је испорука требало да буде извршена, ако у месту у коме је испорука требало да буде извршена не постоји текућа цена онда ће се узети у обзир цена у месту које може послужити као разумна замена. Релевантно време за одређивање текуће цене је тренутак раскида уговора. Тако је арбитража у Кини одредила текућу цену на основу цене робе на кинеском тржишту за месец април 1999.г. Како није постојала текућа цена на дан који је узет као тренутак раскида уговора арбитража је прихватила као текућу цену ону која је била временски најближа тренутку раскида а коју је купац доказао као такву.⁸⁸

Предуслов примене чл. 76 је и да је уговором експлицитно или имплицитно одређена цена робе. Ако из уговора не произилази цена а уговорна страна није извршили ни куповину/продају ради покрића накнаду штете може захтевати према правилима чл. 74.⁸⁹

Она уговорна страна која потражује накнаду штете мора да докаже постојање текуће цене, Апелациони суд у Талину применио је правило одмеравања из чл. 76. јер је продавац успео да докаже постојање текуће цене парадајз соса.⁹⁰ За утврђивање текуће цене могу се користити службене квотације робе на берзи, подаци трговинских комора или цене исте робе на тржишту.

---

⁸⁷ CISG Advisory Council Opinion No. 8, *op. cit.*; преузето са <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op8.html#6>

⁸⁸ Case CISG/2000/02, *Silicon metal case*, 11 February 2000 CIETAC Arbitration proceeding

⁸⁹ *Ibid.*

⁹⁰ Case 2-2/111/2004, *Novia Handelsgesellschaft mbH v. AS Maseko*, 19 February 2004 Tallinn Circuit Court

6. Чл. 77 - Обавеза предузимања неопходних мера за смањење штете

„Страна која се позива на повреду уговора дужна је предузети све мере које су према околностима разумне да би се смањио губитак, укључујући и измакту добит, проузрокован таквом повредом. Ако таке не поступи, друга страна може захтевати смањење накнаде у висини износа губитка који је могао да се избегне.“

Посебно значајан члан Конвенције који штити интерес оне уговорне стране која је повредила уговор, односно изазвала штету, је чл.77. Конвенције. Одредбама овог члана захтева се од стране која трпи штету да предузме све разумне мере како би смањила губитак. У суштини овог члана је правило да се неће надокнадити штета која се разумно могла избећи.⁹¹

Оваква одредба Конвенције израз је начела савесности и поштења и општих принципа и правила трговачке праксе (*lex mercatoria*), дужност ублажавања штете призната је и у међународној арбитражној пракси као и у националним правним системима.⁹² Свакако не би било у складу ни са пословном праксом, ни принципом добре вере, дозволити једној уговорној страни да мирно посматра настајање штете јер је друга страна у сваком случају у обавези да јој надокнади штету.

Важно је нагласити да оштећена страна не треба увек и под било којим околностима покушати да предупреди настанак штете или смањи штету. Одговор на питање до које границе евентуалне мере треба да иду даје критеријум „разумности“.

Члан 77. предвиђа дужност оштећене стране да предузме мере које она разумно може предузети ради ублажавања штете, а трошкови предузимања оваквих мера пашће на терет штетника. Приликом тумачења мера примењује се чл. 8. Конвенције и критеријум разумне особе, односно понашање пажљиве особе која се налази у истој позицији као оштећена страна. Разумност предузете мере утврђује се у зависности од околности случаја, неће бити разумне оне мере које захтевају неуобичајене напоре или неразумно високе трошкове.

---

⁹¹ I. Schwenzer, S. Manner, *The Pot Calling the Kettle Black: The Impact of the Non-Breaching Party's (Non-) Behaviour on its CISG-Remedies*, доступно на http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schwenzer-manner.html#*

⁹² Ibid.

Када се ради о тренутку када треба предузимати мере ова дужност постоји не само када је штета већ настала него и како би се предупредио настанак штете. Непредузимање разумних мера за смањење штете повлачи за собом умањење висине штете која се може надокнадити и то у износу који је могао бити спречен да су разумне мере предузете. Такође, ова дужност постоји и у случају из чл. 71 антиципативне повреде уговора.

Значајно питање је и да ли из чл. 77 произилази изричита обавеза уговорне или или је ова формулација више смерница. Став праксе је да ово није изричита обавеза већ начин лимитирања штете. Примера ради, у случају који се нашао пред Апелационим судом у Грацу став суда био је да ово не представља дужност већ једноставно начин лимитирања штете.⁹³ У прилог оваквом схватању иде чињеница да у Конвенцији не постоји никакво средство заштите које би страна искористила, једина последица је смањење штете која се треба надокнадити. Такође, у Конвенцији не постоји ни одредба која спречава коришћење других средстава заштите ако уговорна страна није предузела потребне мере у циљу смањења штете. Све ово упућује да се, иако сама формулација упућује на извесну „обавезу“, чл. 77 пре свега одривава висина штете.

Правила чл. 77 могу захтевати да уговорна страна изврши куповину/продају ради покрића ако би се таквим поступањем смањила штета која може настати.⁹⁴

У пракси се сматра да је купац поступио у складу са чл. 77 када се, иако је наручио робу како би прешао на нов, јефтинији начин производње, вратио на стари начин производње и тиме претрпео губитак.⁹⁵

У случају када је продавац у производњи робе повредио етичке стандарде и купац то сазнао пре него што је робу продао, купац неће повредити дужност из члана 77 ако одлучи да не препрода робу у случају да су околности такве да се ради о озбиљној повреди.⁹⁶

---

⁹³ Case 4 R 219/01k, *Excavator case*, 24 January 2002 Appellate Court Graz

⁹⁴ CISG Advisory Council Opinion No. 8, *op. cit.*; преузето са <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op8.html#6>

⁹⁵ Case III CSK 103/05, *Metallurgical sand case*, 27 January 2006 Supreme Court Poland

⁹⁶ I. Schwenzer & B. Leisinger, *Ethical Values and International Sales Contracts*, (2007); преузето 20.09.2018 <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/schwenzer-leisinger.html>

7. Ослобођење од одговорности за накнаду штете – чл. 79 и чл. 80

Основи ослобођења од одговорности за накнаду штете предвиђени су члановима 79. и 80. Конвенције који се налазе у петом поглављу трећег дела Конвенције. Члан 79. односи се на немогућност испуњења уговора услед спољне околности тј. више силе, док чл. 80. предвиђа ослобођење због радње повериоца као узрока немогућности испуњења.

Члан 79. Конвенције предвиђа услове за ослобођење од одговорности за накнаду штете уговорне стране која није испунила неку од својих уговорених обавеза, укључујући и обавезу продавца да испоручи саобразну робу.⁹⁷

У случају пред немачким судом продавац је ослобођен одговорности у складу са одредбама чл. 79. јер је робу отпослао на време, иако она није стигла у уговорено време. Суд је заузео став да је продавац благовременим слањем робе испунио своју обавезу у потпуности. Са друге стране, пред судом у Холандији продавац није ослобођен одговорности због неиспоруке робе, јер је у време закључења уговора знао за постојање забране увоза хране у Сингапур изнад одређеног степена радиоактивности и на себе преузео ризик испоруке робе која ће задовољити строга правила купчеве државе.⁹⁸

Чл. 79. у ставу 5 експлицитно предвиђа да се ослобођење односи само на накнаду штете. На основу овог члана дужник може бити ослобођен само обавезе накнаде штете, али не и од других захтева повериоца по основу повреде уговора. То значи да друга страна задржава пуно право да захтева испуњење, раскид, снижење цене и камату неvezано за немогућност потраживања накнаде штете.

Члан 80. Конвенције предвиђа да се једна страна не може позивати на неизвршење обавезе друге стране ако је то неизвршење проузроковано њеном радњом или пропустом. Два услова морају бити испуњена да би се чл. 80. применио: 1) постојање радње оштећене стране 2) радња оштећене стране довела до повреде уговора друге стране.

За разлику од члана 79. Конвенције (који ограничава само право оштећене стране да захтева накнаду штете), или члана 77. (који ограничава висину накнаде штете), члан 80. у

---

⁹⁷ CISG Advisory Council Opinion No.7, *Exemption of Liability for Damages Under Article 79 of the CISG* (Rapporteur: Professor Alejandro M. Garro, Columbia University School of Law, New York, N.Y., USA), (2007); преузето 05.09.2018 <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op7.html>

⁹⁸ Case9981/HAZA 95-2299, *Malaysia Dairy Industries v. Dairex Holland*, 2 October 1998 District Court 's-Hertogenbosch

потпуности спречава оштећену страну да користи права за случај повреде уговора, укључујући и раскид уговора.⁹⁹

У спору између продавца из Италије и купца из Америке арбитража Међународне трговинске коморе није прихватила позивање купца на одредбе чл. 80. Конвенције. Овде су продавац и купац закључили уговор о ексклузивној дистрибуцији робе уз договор да се роба плати отварањем акредитива али је дошло до спора око цене робе. Продавац је послао ценовник са једним ценама уз напомену да су подложне променама а затим касније послао други ценовник са много вишим ценама. Како купац није отворио акредитив продавац је раскинуо уговор и покренуо поступак накнаде штете пред арбитражом МТК. Купац се позвао на одредбе чл. 80 али је арбитража стала на становиште да је купац морао да докаже да кривицом продавца није отворио акредитив што није успео да учини. Неслагање око цене робе није спречавало купца да отвори акредитив са позивањем на прву уговорену цену.¹⁰⁰

---

⁹⁹ Center for International Legal Education, University of Pittsburgh School of Law, *op. cit.*, p.401

¹⁰⁰ Case 11849 of 2003, *Fashion products case*, Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce

8. Уговорена накнада штете за случај повреде уговора

Уговорена накнада или уговорна казна је одређена претходно дефинисана сума новца коју ће у случају наступања штете платити уговорна страна „штетник“. Када дође до штете уговорене накнаде омогућавају смањење правних трошкова, не захтевају доказивање висине штете и отклањају ризик губитка судског или арбитражног процеса.¹⁰¹ Примера ради, оваква накнада може се уговорити у случају када постоји посебан интерес купца да роба буде испоручена на време.

Питање пуноважности уговорених накнада још једно је од спорних питања примене Бечке конвенција јер није изричито регулисано Конвенцијом.

Дозвољеност уговорених накнада у правној теорији сагледава се кроз начело аутономије воље као и тумачење чл. 6. чл. 4. и чл. 74. Конвенције.

Чланом 6. Конвенције дозвољава се искључење важења Конвенције, одступање од или измена дејства било које одредбе Конвенције. Ако уговорену накнаду сагледавамо кроз правило чл. 6. постојање уговорене накнаде активира дејство овог члана и сходно томе искључује примену чл. 74. Конвенције.

Зелер заступа став да је уговарање суме која се има исплатити у случају штете у складу са начелом аутономије воље уговорних страна као и са генералним принципом да се штета мора надокнадити, па тако произилази и из чл. 74. који уствари има исту функцију као и уговорена накнада. Такође, уговарањем одређене накнаде оштећена страна не мора да доказује предвидљивост штете.¹⁰²

Супротно овим наводима, чл. 4. Конвенције предвиђа да се њене одредбе не примењују на питање пуноважности уговора и било које његове одредбе што би значило да се не могу применити ни на питање пуноважности уговорених накнада за случај штете.

---

¹⁰¹ B. Zeller, *Penalty Clauses: Are They Governed by the CISG?*, 23 Pace Int'l L. Rev. 1 (2011), преузето 05.09.2018 <http://digitalcommons.pace.edu/pilr/vol23/iss1/1>

¹⁰² Ibid.

Мишљење у правној теорији је и да, иако изричито не регулише ово питање, Бечка конвенција омогућује дозвољеност оваквих накнада.¹⁰³ Овакав став заступа и Саветодавно веће за примену Бечке конвенције.¹⁰⁴

Одлуком Спољнотрговинске арбитраже при привредној комори Србије обавезан је тужени да плати износ од 15.000,00 евра на име уговорене казне.¹⁰⁵ Апелациони суд у Хамбургу досудио је исплату уговорне казне као и камате на исту, иако се у образложењу одлуке наводи да не регулише уговорне казне.¹⁰⁶

Проблем до кога може доћи је када износ уговорене суме у великој мери превазилази износ штете. У том случају потенцијално решење може бити у смањењу суме на „разумну висину“ коришћењем критеријума из чл. 8 Конвенције као и критеријума предвидљивости.

---

¹⁰³ P. Hachem, *Fixed Sums in CISG Contracts*, (2009), преузето 05.09.2018
http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/hachem.html#*

¹⁰⁴ CISG-AC Opinion No. 10, *Agreed Sums Payable upon Breach of an Obligation in CISG Contracts* (Rapporteur: Dr. Pascal Hachem, B&K & Karrer AG, Zurich, Switzerland); преузето 05.09.2018
<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op10.html>

¹⁰⁵ Одлука спољнотрговинске арбитраже при привредној комори Србије Т-10/09 од 31.05.2010.

¹⁰⁶ Case 12 U 39/00, *Café inventory case*, 25 January 2008 Appellate Court Hamburg

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Закључци овог рада донети су на основу свеобухватне синтезе проучене грађе. Иако не постоји потпуна уједначеност примене правила Конвенције може се рећи да постоје јединствени критеријуми од којих се није одступало при доношењу одлука у споровима за накнаду штете базираним на Конвенцији као и уједначеност хијерархије примене тих критеријума.

Руководно начело приликом примене Бечке конвенције је начело аутономије воље уговорних страна. Одредбе Бечке конвенције примениће се само ако уговорне стране ова питања уговором нису на други начин регулисале.

Основни критеријум за одређивање обима накнаде штете је начело потпуне накнаде штете, како у погледу врста штете које се могу накнадити, тако и у погледу одмеравања висине накнаде. Додатно, главне референтне тачке којима се судови, арбитраже и правна теорија воде приликом решавања спорних питања јесу критеријум разумности и критеријум предвидљивости.

Чињеница да одређено питање није експлицитно регулисано Конвенцијом још увек не значи да она посредно не пружа решење, са друге стране одредбе Конвенције не смеју се превише екстензивно тумачити. Посебно је значајно нагласити да из анализе судских и арбитражних одлука произилази да судови и арбитраже приликом примене Конвенције показују значајан ниво опрезности и тактичности те да одредбама Конвенције не дају значење које не би смеле да имају, већ их напротив уско тумаче.

Бечка конвенција не тежи да пружи одговоре на сва питања, што се може и закључити из одредбе чл. 4. Конвенције. Имајући у виду да Конвенција није ни створена са идејом да одговори на сва питања која се тичу накнаде штете то се и поступање судова које не тумачи одредбе Конвенције превише екстензивно може узети као сасвим разумљиво. Уколико општа начела Конвенције не могу попунити евентуалне правне празнине онда суд или арбитража морају применити одредбе меродавног националног права.

Применом правила Бечке конвенције накнада штете на основу користи који је штетник остварио може се дозволити само у условима када једино таква накнада омогућава стављање оштећене стране у имовински положај у коме би била да није учињена повреда уговора.

Морају се надокнадити трошкови заступања од стране адвоката. У прилог овом размишљању иде чињеница да адвокатски трошкови представљају значајну финансијску ставку па је њихова накнада у складу са начелом потпуне накнаде штета. Овакви трошкови свакако испуњавају и услов предвидљивости.

Имајући у виду сврху накнаде штете, да повериоца доведе у положај у којем би био да је уговор уредно извршен, то се мора омогућити и сматрати предвидљивом накнада нематеријалне штете као и накнада штете услед промене девизног курса.

Иако Бечком конвенцијом није изричито регулисано правило терета доказивања генерално је прихваћен став да страна која захтева накнаду штете мора да докаже претрпљену штету. Суд или арбитража не могу изаћи изван оквира захтева оштећене стране за накнаду штете па је на оштећеној страни да свој захтев истакне у потпуности а и да докаже насталу штету.

Посебно је важно поменути да су судови у многим случајевима користили дискреционо право да смање висину накнаде штете, процентуално или сразмерно доприносу штети, у зависности од околности конкретног случаја. Једини критеријуми који су коришћени приликом дискреционог смањења висине штете јесу критеријум разумности и принцип правичности. Судови су на основу конкретних околности случаја одлучили о „правој мери“ висине штете. Оваква смањења морају бити дозвољена, међутим свако дискреционо тумачење „правичности“ опасност је уједначеној примени Конвенције.

Када се ради о методима одмеравања висине накнаде штете основно правило је правило из чл. 74. Конвенције а као *lex specialis* примењују се правило чл. 75. и чл. 76. Конвенције када је уговор раскинут. При чему начело конкретног одмеравања накнаде штете (чл. 75) увек има предност у односу на апстрактно одмеравање накнаде штете (чл. 76). Међутим, јасно и недвосмислено одбијање да се изврши уговор треба третирати на исти начин као раскид уговора, те у оваквим ситуацијама оштећеној страни треба бити омогућено право на накнаду штете одмерену применом чл. 75. и чл. 76. Конвенције, чак и ако уговор није изричито раскинуо. Сваки износ добијен овим методама мора бити умањен за износ који се могао смањити предузимањем разумних мера у смислу члана 77. јер је сваки захтев за накнаду штете ограничен је критеријумом предвидљивости из чл. 74 и дужношћу ублажавања штете из чл. 77. Конвенције.

Одредбе Конвенције нису ригидно предвиђене, Конвенција својом формулацијом из чл. 74. оставља маневарски простор поступајућем суду или арбитражи за накнаду различитих појавних облика претрпљене штете. Конкретно и експлицитно набрајање свих појавних облика штете само би ограничило могућност евентуалне накнаде оне штете која није изричито предвиђена. Овим би се и потпуно укинула могућност Конвенције да буде инструмент регулисања међународне размене у еволуцији међународне трговине.

Наравно, за уговорне стране које желе да у потпуност заштите свој интерес свакако је најбоље решење да уговором уреде свако питање које им је од посебне важности, на шта су и овлашћене сходно чл. 6 Конвенције.

Имајући у виду да се у правној теорији Конвенција често критикује као непотпуна или да се под њену јурисдикцију покушавају угурати питања која она на може подобно да регулише може се рећи да су судови и арбитраже успели да пронађу адекватну меру примене Конвенције. На основу изложеног стоји да су судови и арбитраже примењујући Конвенцију створили једнообразан образац поступања и тако успели су да одрже корак са практичним питањима која се јављају услед развоја и еволуције уговора о међународној продаји робе а која нису експлицитно уређена Конвенцијом.

ПОПИС КОРИШЋЕНЕ ЛИТЕРАТУРЕ

1. Basedow Jürgen, *Towards a Universal Doctrine of Breach of Contract: The Impact of the CISG*, (2005); преузето 13.07.2018.
<https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/basedow.html#25>
2. Blase Friedrich and Philipp Höttler, *Remarks on the Damages Provisions in the CISG, Principles of European Contract Law (PECL) and UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (UPICC)*, (2004); преузето 13.07.2018.
<https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/blase3.html#bhii>
3. Butler E. Allison, *A Practical Guide to the CISG: Negotiations through Litigation*, (2010); преузето 15.08.2018 <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/butler6.html>
4. Butler Petra, *Damages Principles under the Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, *Global Arbitration Review*; преузето 16.07.2018.
<https://globalarbitrationreview.com/chapter/1151329/damages-principles-under-the-convention-on-contracts-for-the-international-sale-of-goods-cisg>
5. Драшкић Младен, Станивуковић Маја, *Уговорно право међународне трговине*, Београд, 2005, ЈП Службени лист СЦГ
6. Zeller Bruno, *Penalty Clauses: Are They Governed by the CISG?*, 23 *Pace Int'l L. Rev.* 1 (2011), преузето 05.09.2018 <http://digitalcommons.pace.edu/pilr/vol23/iss1/1>
7. Lookofsky Joseph, *Not running wild with the CISG*, *Journal of Law and Commerce* (vol. 29), (2011); преузето 20.09.2018.
<https://jlc.law.pitt.edu/ojs/index.php/jlc/article/view/27/27>
8. Magnus Ulrich, *General principles of UN-Sales Law*, (1995), преузето 15.07.2018.
<https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/magnus.html#f57>
9. Saidov Djakhongir, *Damages: The Need for Uniformity*, *Journal of Law and Commerce* (2005-06); преузето 13.07.2018. <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/saidov4.html#8>
10. Saidov Djakhongir, *Methods of Limiting Damages under the Vienna Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, (2001), преузето 13.07.2018.
<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/saidov.html>
11. Secretariat Commentary, *Guide to CISG article 74*; преузето 13.07.2018.
<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/secomm/secomm-74.html#1>
12. Schlechtriem Peter, *Damages, avoidance of the contract and performance interest under the CISG*, (2008); преузето 25.08.2018.
<https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/slechtriem21.html#1>
13. Schwartz Damon, *The Recovery of Lost Profits Under Article 74 of the U.N. Convention on the International Sale of Goods*, *Nordic Journal of Commercial Law*, (2006/1); преузето 05.09.2018. <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schwartz.html#31>
14. Schwenger Ingeborg and Leisinger Benjamin, *Ethical Values and International Sales Contracts*, (2007); преузето 20.09.2018
<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/schwenger-leisinger.html>

15. Schwenzer Ingeborg, Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG), (2010), преузето 25.09.2018.
<http://www.globalsaleslaw.org/db/1/182.pdf>
16. Пирић Александар и Ђуровић Радомир , *Међународно трговинско право - посебни део*, Ниш, 2005, Центар за публикације Правног факултета у Нишу
17. United Nations Commission on International Trade Law, *CASE LAW ON UNCITRAL TEXS (CLOUT)*, (2013), преузето 20.07.2018. <http://www.cisg-online.ch/content/api/cisg/abstracts/2509.pdf>
18. Фишер Шобот Сандра, *Право међународне продаје*, Нови Сад, 2014
19. Flambouras P. Dionysios, *Case Law of Greek Courts for the Vienna Convention (1980) for International Sale of Goods*, (2010); преузето 25.09.2018.
<https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/flambouras3.html>
20. Hachem Pascal, *Fixed Sums in CISG Contracts*, (2009), преузето 05.09.2018
http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/hachem.html#*
21. CISG Advisory Council Opinion No. 6 , *Calculation of Damages under CISG Article 74*, (Rapporteur: Professor John Y. Gotanda, Villanova University School of Law, Villanova, Pennsylvania, USA), (2006); преузето 16.07.2018. http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op6.html#*
22. CISG Advisory Council Opinion No.7, *Exemption of Liability for Damages Under Article 79 of the CISG* (Rapporteur: Professor Alejandro M. Garro, Columbia University School of Law, New York, N.Y., USA), (2007); преузето 05.09.2018
<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op7.html>
23. CISG Advisory Council Opinion No. 8, *Calculation of Damages under CISG Articles 75 and 76*, (Rapporteur: Professor John Y. Gotanda, Villanova University School of Law, Villanova, Pennsylvania, USA), (2008); преузето 16.07.2018.
<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op8.html#6>
24. CISG Advisory Council Opinion No. 10, *Agreed Sums Payable upon Breach of an Obligation in CISG Contracts* (Rapporteur: Dr. Pascal Hachem, B & Karrer AG, Zurich, Switzerland); преузето 05.09.2018
<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op10.html>
25. Center for International Legal Education, University of Pittsburgh School of Law. *The Journal of Law and Commerce, Uncitral Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (volume 30)*, Special Issue 2012

ПОПИС ОСТАЛЕ ИСТРАЖИВАЧКЕ ГРАЂЕ

1. Case 2002/AR/2087, *GmbH Lothringer Gunther Grosshandelsgesellschaft für Bauelemente und Holzwerkstoffe v. NV Fepco International*, 24 April 2006 Appellate Court Antwerp
2. Case A.R. 3312/96, *Vandermaesen Viswaren v. Euromar Seafood*, 18 May 1999 Appellate Court Antwerp
3. Case CISG/2000/02, *Silicon metal case*, 11 February 2000 CIETAC Arbitration proceeding
4. Case CISG/2006/01, *Diesel generator case*, 31 May 2006 CIETAC Arbitration proceeding
5. Case 1:2014cv00921, *Stemcor USA, Inc. v. Miracero, S.A. de C.V.*, 13 February 2014, New York Southern District Court
6. Case 10 O 72/00, *Video recorders case*, 9 May 2000 District Court Darmstadt
7. Case 54/1999, 24 January 2000, Tribunal of International Commercial Arbitration at the Russian Federation Chamber of Commerce and Industry
8. Case C1 08 45, *Fiberglass composite materials case*, 28 January 2009, Tribunal cantonal Valais
9. Case 7 U 10/04, *Hungarian wheat case*, 8 February 2006 Appellate Court Karlsruhe
10. Case CISG/2006/01, *Diesel generator case*, 31 May 2006 CIETAC Arbitration proceeding
11. Case T 171/95, *Spirits case*, 20 February 1997 District Court Saane
12. Case VIII ZR 304/00, *Powdered milk case*, 9 January 2002 Supreme Court
13. Case T 171/95, *Spirits case*, 20 February 1997 District Court Saane
14. Case S 00/82, *Plastic carpets case*, 26 October 2000 Helsinki Court of Appeals
15. Case VIII ZR 100/11, *Clay case*, 26 September 2012 Supreme Court
16. Case 7 Ob 301/01t, *Cooling system case*, 14 January 2002 Supreme Court
17. Case 15 O 50/03, *Frozen salmon case*, 12 December 2003 District Court Bielefeld
18. Case CISG/2006/01, *Diesel generator case*, 31 May 2006 CIETAC Arbitration proceeding
19. Case CISG/2003/01, *Clothes case*, 3 June 2003 CIETAC Arbitration proceeding
20. Case 3 U 83/98, *Fabric case*, 13 January 1999 Appellate Court Bamberg
21. Case 406/1998, 6 June 2000 Arbitration proceeding, Tribunal of International Commercial Arbitration at the Russian Federation Chamber of Commerce and Industry
22. Case 4505/2009, *Bullet-proof vest case*, 2009 Decision 4505/2009 of the Multi-Member Court of First Instance of Athens
23. Case III CSK 103/05, 27.01.2006, Supreme Court of Poland
24. Case 07/03098, *Brassiere cups case*, 27 May 2008 Court of Appeals Rennes
25. Case 2002/AR/2087, *GmbH Lothringer Gunther Grosshandelsgesellschaft für Bauelemente und Holzwerkstoffe v. NV Fepco International*, 24 April 2006 Appellate Court Antwerp

26. Case U2008.181H, *Zweirad Technik v. C. Reinhardt A/S*, 17 October 2007 Supreme Court
27. Case1 Ob 292/99v, *Jewelry case*, 28 April 2000 Supreme Court Austria
28. CaseCISG/2007/03, *CD-R and DVD-R production systems case*, October 2007 CIETAC Arbitration proceeding
29. Case7 U 2959/04, *Furniture leather case*, 15 September 2004 Appellate Court München
30. Case 4 R 219/01k, *Excavator case*, 24 January 2002 Appellate Court Graz
31. Case III CSK 103/05, *Metallurgical sand case*, 27 January 2006 Supreme Court Poland
32. Case9981/HAZA 95-2299, *Malaysia Dairy Industries v. Dairex Holland*, 2 October 1998 District Court 's-Hertogenbosch
33. Case 2-2/111/2004, *Novia Handelsgesellschaft mbH v. AS Maseko*, 19 February 2004 Tallinn Circuit Court
34. Case 11849 of 2003, *Fashion products case*, Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce
35. Case 12 U 39/00, *Café inventory case*, 25 January 2008 Appellate Court Hamburg
36. Одлука спољнотрговинске арбитраже при привредној комори Србије Т-8/09 од 15.06.2010.
37. Одлука спољнотрговинске арбитраже при привредној комори Србије Т-10/09 од 31.05.2010.

НАКНАДА ШТЕТЕ У РЕЖИМУ БЕЧКЕ КОНВЕНЦИЈЕ

Сажетак

Предмет овог рада је испитивање начина регулисања права на накнаду штете и начина остваривања права на накнаду штете према одредбама Конвенције о уговорима о међународној продаји робе (Бечка конвенција). Посебана пажња посвећена је испитивању питања накнаде појединих врста штете која су се у пракси и правној теорији јавила као спорна. На основу синтезе ставова судова и арбитража и полазишта правне теорије рад анализира јединствене критеријуме од којих се није одступало при доношењу одлука у споровима за накнаду штете базираним на Конвенцији.

Рад обухвата увод, осам поглавља као и закључна разматрања. У прва два поглавља разматрају се карактеристике и циљ накнаде штете као основног средства правне заштите за случај повреде уговора у режиму Бечке конвенције. Треће поглавље испитује појам штете, врсте штете као и питања накнаде појединих облика штете која су се у примени Конвенције јавила као спорна. У оквиру овог поглавља разматра се могућност накнаде штете на основу користи коју је штетник имао, трошкови заступања адвоката као и накнада нематеријалне штете. Поглавље 4 анализира правни основ захтева за накнаду штете. Кроз поглавље 5 свеобухватно се испитују методе обрачуна висине накнаде штете, општа формула из чл. 74. Конвенције као и конкретно и апстрактно рачунање штете. Посебан осврт даје се руководним начелима Конвенције, начелу аутономије воље као и начелу потпуне накнаде штете, критеријуму разумности и критеријуму предвидљивости као основним начинима ограничења обима штете који стоје насупротив објективној одговорности коју Конвенција предвиђа. Обавеза предузимања неопходних мера за смањење штете из чл. 77 Конвенције разматра се у шестом поглављу. Осмо поглавље бави се питањем ослобођења од одговорности за накнаду штете и обухвата анализу чл. 79. и чл.80. Конвенције. Задње поглавље посвећено је анализи дозвољености уговорене накнаде за случај наступања штете у режиму Конвенције.

Кључне речи: Штета, обим накнаде штете, висина накнаде штете, начело предвидљивости штете, начело спречавања штете, начело аутономије воље, једнообразност примене

DAMAGES FOR BREACH OF CONTRACT UNDER THE CISG

Summary

This master thesis focuses on the issue of scope and calculation of damages for the breach of the contract pursuant to the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG). The author analyses issues that have arisen in the application of the CISG and explores the treatment of those issues in scholarly writings and decisions issued by courts and arbitral panels.

The master thesis is composed of an introduction, eight chapters and a conclusion. Starting from first two chapters it describes characteristics and purpose of damages as a remedy pursuant to the CISG. Chapter 3 examines the notion of „loss“ pursuant to art. 74 and the issue of recoverability of different types of losses (loss to business reputation, attorney’s fees, disgorgement of profits, losses arising from change in value of money). Furthermore, chapters 4-5 concentrate on the right to claim damages and issues relevant for the methodology of calculation of damages. Here, the author analyses art. 74 which provides a general formula for calculation of damages and art.75-76 which set out alternative damage formulas, applicable only if the contract is avoided. This chapter highlights the principle of full compensation, the party autonomy and the principle of foreseeability of damages as the basic criteria for determining the scope of damages. Chapter 6 questions the obligation of parties to mitigate the loss, which is laid down in art. 77. In particular, it deals with the intention of this art. to prevent the aggrieved party from claiming damages that could have been avoided. Then the author discusses provisions that may relieve a non-performing party from liability for damages pursuant to Articles 79 and 80. The last chapter examines validity of fixed sum payable upon breach according to the Convention. In the conclusion the author defines common criteria used by courts and arbitral panels in decision making in the application of the CISG in cases of damages for the breach of contract.

Key words: Loss, Scope of Damages, Amount of Damages, Foreseeability Principle, Mitigation Principle, Party Autonomy Principle, Uniform Application

БИОГРАФИЈА СТУДЕНТА

Ана Дуловић рођена је 15.12.1989. године у Нишу где је завршила основну школу „Цар Константин“ као и гимназију „Светозар Марковић“. Тежња ка друштвеним наукама одвела ју је на Правни факултет Универзитета у Нишу где је школске 2008/2009. године уписала Основне академске студије права. Мастер академске студије права уже трговинскоправне научне области Правног факултета Универзитета у Нишу уписала је школске 2016/2017 године. Од јануара 2016. године стажира у адвокатској канцеларији где највише ради на случајевима у материји радног, грађанског и привредног права.

У току студија била је део тима Правног факултета на такмичењима у симулацији суђења из области међународног трговинског права – Willem C. Vis International Commercial Arbitration Moot 2013. године у Београду (premoot) и 2014. године у Бечу. Поред тога, на Правном факултету Универзитета у Нишу похађала је програме обуке у правничким вештинама “Правна клиника за заштиту жена“ и „Мобилна правна клиника“, а успешно је завршила и обуку за еристичку дијалектику у домену примене права.

У 2011. изабрана је за полазника двогодишњег програма „Омладински амбасадори мира“ Савета Европе у оквиру кога је похађала тренинге усмерене ка стицању знања у области заштите људских права у Будимпешти, Стразбуру и Андори ла Вељи. На Светском форуму демократије у Стразбуру 2012. године била је известилац групе за побољшање приступа социјалним правима. Део је организације „Омладински амбасадори мира“ (Youth Peace Ambassadors) у оквиру које организује едукације у области људских права и њихове заштите.

ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ
ШТАМПАНОГ И ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА МАСТЕР РАДА

Име и презиме аутора мастер рада: Ана Дуловић

Наслов мастер рада: Накнада штете у режиму Бечке конвенције

Ментор: проф. др Предраг Цветковић

Изјављујем да је електронски облик мастер рада у pdf формату истоветан штампаном облику, који сам предао/ла Правном факултету Универзитета у Нишу.

У Нишу, _____

Потпис аутора

_____

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА

Изјављујем да је мастер рад, под насловом Накнада штете у режиму Бечке конвенције пријављен и одбрањен на Правном факултету Универзитета у Нишу:

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да овај мастер рад у целини, нити у деловима, нисам пријављивао/ла на другим факултетима, нити универзитетима;
- да нисам повредио/ла ауторска права, нити злоупотребио/ла интелектуалну својину других лица.

Дозвољавам да се овај мастер рад чува у библиотеци и објави на сајту Правног факултета Универзитета у Нишу, са подацима о датуму одбране и комисији пред којом је рад брањен.

Аутор мастер рада: Ана Дуловић

У Нишу, _____

Потпис аутора

_____